

howabo

Samen uit, samen thuis:
'Robuust waar het kan,
stuurbaar waar het moet!'

Speciale uitgave voor raadsleden Howabo-partners

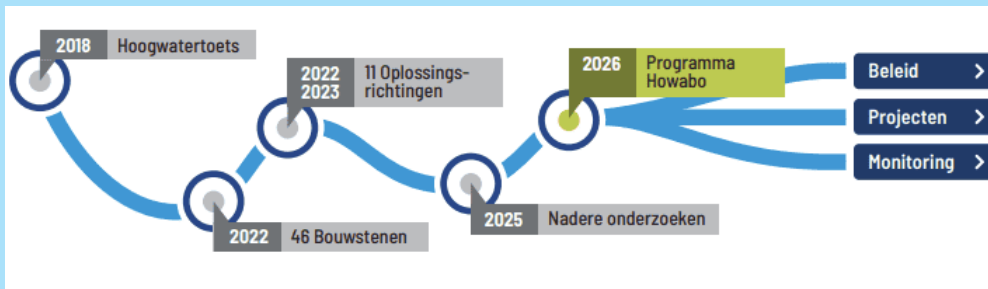
Januari 2026

Waarom ontvangt u deze nieuwsbrief?

In Howabo (Hoogwateraanpak Brabant Oost) werken de waterschappen Aa en Maas en De Dommel, Provincie Noord-Brabant, Rijkswaterstaat en de gemeenten 's-Hertogenbosch, Heusden, Vught, Sint-Michielsgestel en Boxtel samen aan een veilige, duurzame en aantrekkelijke leefomgeving. De gezamenlijke verkenning heeft geleid tot een doordachte aanpak die we de komende jaren stap voor stap samen willen uitvoeren: het Programma Howabo. We gaan nu richting de besluitvorming.

In deze nieuwsbrief leest u:

- Waarom dit programma nodig is,
- Wat er in het programma staat,
- Hoe het vervolg eruit ziet.

Planning en proces Howabo

Waarom Howabo

De regio 's-Hertogenbosch ligt lager dan de rest van Brabant. Vanuit Frankrijk, België en Nederland stroomt er veel water via de Dommel, de Aa en de Maas naar dit gebied. In de winter staan de rivieren en beken vaak al hoog. Dan is er weinig ruimte om extra water van flinke piekbuien nog op te vangen. Door klimaatverandering neemt de kans op overstromingen toe.

Tijdens de natte winter van 2023/2024 zagen we al veel wateroverlast door hoge grondwaterstanden, maar de schade bleef toen beperkt. Toch kan het voorkomen dat bij hoog water in de Maas én in de Aa én in de Dommel deze zijrivieren hun water niet meer kwijt kunnen op de Maas. Dan kan hier een situatie ontstaan zoals tijdens de overstromingen in Limburg (2021) of in Valencia (2024). **De Aa en de Dommel kunnen dan overstromen: van 's-Hertogenbosch tot aan Boxtel.** Hoe langer de afvoer op de Maas is gestremd, hoe groter de gevolgen. Deze gebeurtenis noemen we de Howabo-situatie.

 [Bekijk deze 3-minuten uitlegvideo](#)

Wat gaat er dan precies mis?

Dit betekent dat ongeveer 4.000 gebouwen, een groot gebied met waardevolle landbouwgrond en natuur, én belangrijke wegen zoals de A2 onder water komen te staan. Deze situatie kan bijna vier weken duren. Dat leidt tot **maatschappelijke ontwrichting, groot menselijk leed en grote materiële schade** (geschat op 150 – 500 miljoen euro per gebeurtenis). Daarbij bestaat ook nog het risico dat dijken breken, omdat ze nu niet berekend zijn op zulke extreme omstandigheden. Hierdoor kunnen de gevolgen nog ernstiger worden.

De enorme opgave

Er is de afgelopen jaren al veel ruimte gemaakt voor water. Rondom 's-Hertogenbosch zijn grote waterbergingsgebieden ingericht die samen tijdelijk 14 miljoen kuub water kunnen opvangen. Maar dit is niet meer voldoende. Nieuwe klimaatberekeningen tonen aan dat er meer ruimte nodig is. Om de regio in de toekomst te blijven beschermen, moet op dit moment **nog eens 36 miljoen kuub water** tijdelijk een plek kunnen krijgen in Oost-Brabant, vergelijkbaar met 300 miljoen gevulde badkuipen. **Dit loopt op tot 50 miljoen kuub** in 2050 (slechts één generatie verder). Op de langere termijn weten we al dat die hoeveelheid nog groter wordt. Duidelijk is dat we op dit moment niet voldoen aan de norm. We zijn daarom verplicht een programma op te stellen waarin we aangeven welke maatregelen we treffen om weer aan de norm te gaan én blijven voldoen.

Zoeken naar oplossingen

In de afgelopen jaren zijn veel mogelijke oplossingen onderzocht om het risico op overstromingen weer onder controle te krijgen. De meest kansrijke oplossingen zijn in 2024-2025 verder onderzocht en uitgewerkt. Daarbij is gekeken of ze voldoende bijdragen aan het doel, maakbaar zijn, passen binnen beleid en regelgeving, draagvlak hebben en betaalbaar zijn. Inwoners zijn gevraagd via een online raadpleging aan te geven welke thema's belangrijk zijn en belangenorganisaties zijn geconsulteerd.

Deze verkenningsfase heeft geleid tot oplossingsrichtingen die de huidige opgave van 36 miljoen kuub water en de toekomstige opgave van 50 miljoen kuub tot 2050 kunnen opvangen. **De oplossingen staan beschreven in het Programma Howabo.** Het document vormt het beleidskader waarmee de twee waterschappen en de partnerorganisaties de oplossingen verder willen uitwerken en realiseren.

Wat we gaan doen: aanpak van maatregelen in tijd

Ons watersysteem is in het verleden ingericht op het snel afvoeren van water. Door de extremere droge én natte periodes is het de laatste decennia steeds belangrijker geworden om water juist vast te houden. Het systeem wordt hier al jaren op aangepast. In de bovenstroomse delen van de Dommel en de Aa maken we, waar mogelijk, meer ruimte voor beken en leggen we waterbergingen aan. Zo bouwen we aan een robuust systeem dat ons onder alle weersomstandigheden zoveel mogelijk dient.

Bij extreem nat weer zoals in de Howabo-situatie blijkt dat **een robuust watersysteem meer nodig heeft: water vasthouden én bergen én flexibeler afvoeren en sturen**. Het totale pakket maatregelen omvat daarom al deze componenten, vanuit het principe *'Robuust waar het kan en stuurbaar waar het moet'*.

De oplossingen in het programma zorgen voor een directe risicoreductie (2035), sorteren voor op toekomstige opgaven (2050) en zorgen voor een robuust en adaptief watersysteem in heel Oost-Brabant. Water kent namelijk geen gemeentegrenzen.

Samen verdelen we de lusten en de lasten en nemen we verantwoordelijkheid. **We koppelen onze aanpak slim aan andere opgaven zoals woningbouw, energietransitie, landbouw en NOVEX.** Zo benutten we kansen om ruimte te creëren voor water én een toekomstbestendige leefomgeving.

2026-2035 • Bovenstrooms vasthouden en bergen: klaar maken voor groeiende opgave en robuust systeem • Optimalisatie bestaande 'assets': Engelermeer, Wilhelminakanaal en Bossche Broek • Snelle risicoreductie: Gemaal Crèvecoeur, nieuw stuwcomplex, verhogen maatgevende waterstand Dommel-gebied. • Vastleggen reserveringsgebieden voor de toekomst	2035-2050 • Bovenstrooms vasthouden en bergen: klaar maken voor groeiende opgave en robuust systeem • Meestromende berging in de Baardwijkse Overlaat • Bokhovense Polder inrichten als waterberging	N.t.b. • Dungense Polder (?) • Baardwijkse Overlaat West (?) • Verhogen Maatgevende Waterstand Aa-gebied (?)
--	--	--

De volgorde van maatregelen voor Howabo in de tijd

Bovenstrooms vasthouden en meer bergen

De ambitie van bovenstrooms vasthouden en bergen is het herstellen van het natuurlijke systeem. De waterschappen zijn vanuit de watertransitie hier al mee bezig, maar **met de maatregel 'bovenstrooms vasthouden en bergen' zetten de waterschappen er samen met de provincie Noord-Brabant nog extra op in.** We verwachten tussen 2035 en 2050 hiermee minimaal 4 miljoen kuub bij te dragen aan het verminderen van de Howabo-opgave. Uit nader onderzoek zal blijken hoeveel meer we kunnen realiseren.

Het water dat bovenstrooms wordt vastgehouden of geborgen, zorgt niet één-op-één voor eenzelfde hoeveelheid minder water bij 's-Hertogenbosch. Om een merkbaar effect daar te bereiken (bijvoorbeeld 4 miljoen kuub minder water) moet stroomopwaarts veel meer water worden vastgehouden.

Bovenstrooms bergen kan gekoppeld worden aan o.a. het dossier Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (regionale stresstest) en aan lopende of nog te initiëren gebiedsgerichte aanpakken (GGA).

Behouden en verbeteren wat er al is

We verbeteren de bestaande bergingsgebieden en sturen slimmer de afvoercapaciteit. Dat doen we door:

- de werking van het Drongelens kanaal te optimaliseren en het verbeteren van (bergings- en sturingscapaciteit) van bestaande waterbergingsgebieden;
- het verhogen van de maatgevende waterstand (hoger peil) waar dit mogelijk is;
- het bouwen van een peilregulerend kunstwerk om bovenstaande oplossingen mogelijk te maken;
- het verbeteren van de afvoer- en bergingscapaciteit van het bovenstrooms gelegen Wilhelminakanaal.

Aansluiten bij andere urgente (ruimtelijke) initiatieven: synergie

We sluiten aan bij lopende initiatieven en ontwikkelingen en maken werk met werk om onnodige extra ingrepen voor de omgeving te voorkomen. Het gaat bijvoorbeeld om:

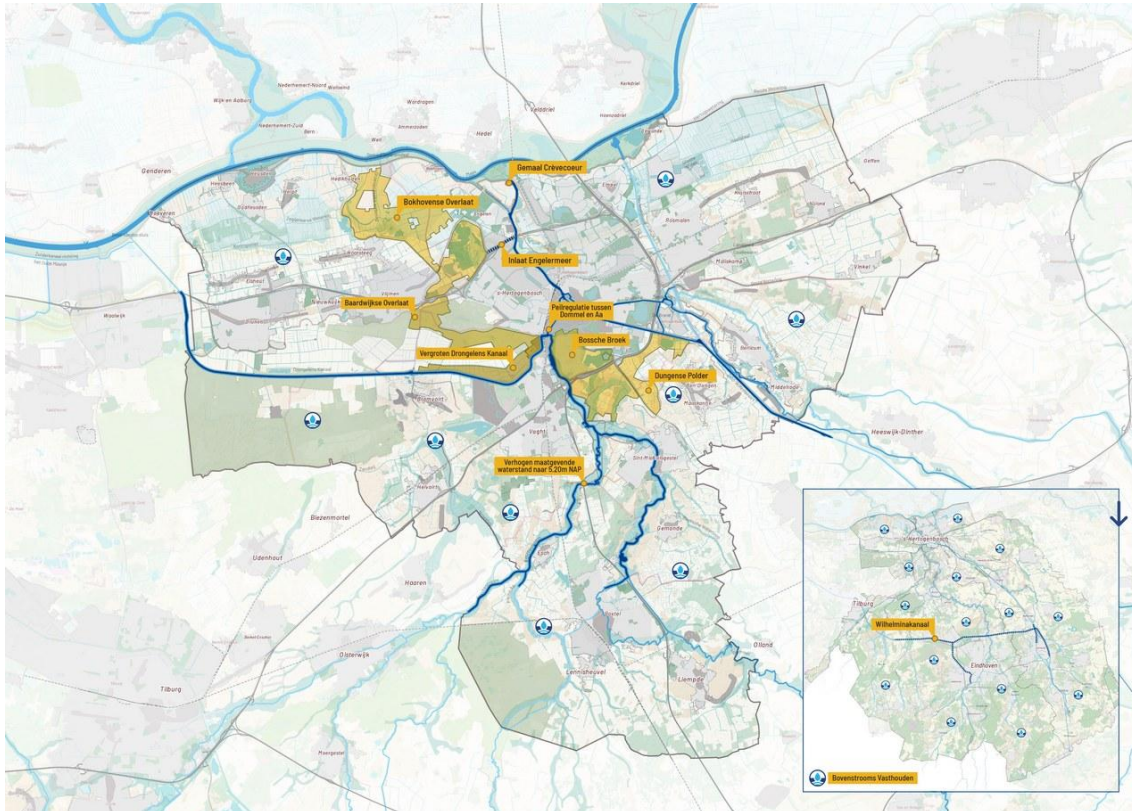
- de herstopgave van regionale dijken (maakt peilverhoging in het stroomgebied van De Dommel mogelijk)
- het gemaal bij dijkversterking Lith-Bokhoven
- het opknappen van het Grote Pand in het Wilhelminakanaal
- de gebiedsgerichte aanpak Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek (benutten voor meestromende- en waterberging in Bokhovense Polder)

Aansluiten bij andere urgente (ruimtelijke) initiatieven: synergie

In een robuust watersysteem houden we zoveel mogelijk water vast. Maar de komende decennia is het systeem nog niet robuust genoeg om een Howabo-situatie op te vangen.

Afvoeren blijft daarom nodig. Grote ruimtelijke maatregelen, zoals nieuwe bergingsgebieden aanleggen, kosten veel tijd en daardoor pas over 10-15 jaar inzetbaar.

Door het verbeteren van bestaande bergingsgebieden en het nemen van technische maatregelen, kunnen we het systeem al snel versterken. **Zo vergroten we de afvoercapaciteit van het watersysteem met een nieuw gemaal bij de Henriëttewaard ter hoogte van en in samenhang met Spuisluis Crèvecoeur.** Daarmee starten we nu, zodat het systeem stap voor stap robuuster wordt.

Overzicht van alle maatregelen in de periode 2026-2050

Hoe verder?

Een concept van het programma, ofwel het **ontwerp-programma Howabo, komt in april/mei 2026 ter inzage te liggen**. Naar verwachting wordt het programma door de waterschappen in het najaar van 2026 definitief vastgesteld. Dan volgen onder andere nog deze stappen:

- In de volgende fase van planuitwerking worden de oplossingen uitgewerkt naar samenhangende maatregelen.
- De waterschappen committeren zich via (financiële) besluiten aan de uitvoering van het programma. Het programma is flexibel: om doelen te blijven behalen, kunnen maatregelen worden bijgesteld.
- Om ruimtelijke kwaliteit te borgen wordt een beeldkwaliteitsplan opgesteld.
- De provincie neemt enkele besluiten die hieruit voortvloeien. Denk aan de planologische verankering van de nieuwe reserveringsgebieden en de mogelijke aanpassing van Maatgevend hoogwater (MHW).

Samenwerkingspartners

Provincie Noord-Brabant

Meer informatie

Op www.aaenmaas.nl/howabo vindt u het laatste nieuws, planning en belangrijke documenten. Heeft u vragen over deze speciale nieuwsbrief? Neem contact op met omgevingsmanager Zoë Verdiesen: zverdiesen@aaenmaas.nl